

קריעת הים האדום

ואיך לא ירחב לבנו למראה זה ואיך לא נעמוד על הים האדום ולא נמנה כל מכה ומכה. על שום מה? על שום דיכוי היהדות בגלות זו, שהיו בה שבעה מיליון יהודים בימי הצאר האכזר, ועל שום דיכוי לומדי העברית מראשית היבסקציה, ועל שום אלפי צעירי כל תנועות הנוער הציוני, כולל התנועות התמימות הסוציאליסטיות, שנזרקו לסיביר להקפיא את לבם היהודי החם, ומשום גמול על מוחו של טרוצקי שרוסק בגרון סטליני. ומכות אלו ואלו על סגירת השערים בפני שואפי הגאולה, ומכות מיוחדות על מאות אלפי (כלי גוזמה) צעירי ישראל אשר פותו אל הדת הכוזבת הזאת והקריבו חייהם בתום לב על מזבח הגאולה האדומה שבגדה בהם. ומכות אלו ואלו על החלק העקיף בעליית הנאציזם והסיוע הישיר בהפקרת פולין אשר על אושוויץ לנאציזם. על כך תוכו ברם, על כך תוכו בחושך, על כך תטבעו בימכם האדום. לא בידינו היא הנקמה, אלא בידי שמים. ימין ה' עושה חיל זה. לא בידינו הוא נכון לנקום. אך ברגלינו הדבר להיגאל משם.

זו המשמעות ההיסטורית והאנאלוגית של יציאת ברית-המועצות. גם יוצאי מצרים לא היו "ציונים". הם יצאו בדיוק כהגדרת הרצל, מתוך מצוקת הגלות באשר היא גלות, וכך גם היתה אותה יציאה ממצרים - מקלכם בידיכם והכל בסך. בדרך הים שנבקע או בלשון בוטה יותר, שנקרע לגזרים.

איך נקרא הים האדיר הזה, איך נתבקעה האימפריה הקג"באית הזאת, איך מרשים כך לפתע פתאום למאות אלפים לקום וללכת, לנטוש מפעלים, משרדים, היכלי קונצרטים, סודות מדע וללכת ביבשה ובים בעוד האימפריה עצמה והמנגנון נקרעים לקרעים באין אונים ובעוד נופלים ומתרסקים הפסלים האדירים כולל זה של לנין האל העליון. וכי לא בגדר נסים?



איך? יש אומרים, רוח קדים - משמע, תופעת טבע היסטורית. יש אומרים, מטה אלוהים שביד משה. חכו חכו, עד מהרה גם תשמעו מכל העברים שהמטטר הקומוניסטי מלכתחילה הוקם על ידי היהודים והם גם שמוטטו אותו וגרמו לצרות החדשות. כשם שתחילה הוקיעונו על שצלבנו את משיחם של הנוצרים, אחר-כך שרפנונו על אשר הבאנו אותו בכלל לעולם להכביד על מצפונם בתורת המוסר והאהבה. כשם שתחילה גורפנו על שחוללנו את הקפיטליזם באירופה, אחר-כך נרדפנו על שחוללנו קומוניזם למוטט את הקפיטליזם. חר-גריא, חר-גריא, עד שהחלטנו לחדול להיות גדיא.

יש אומרים, לא רוח קדים טבעית קרעה את הים האדום ולא רק אלוהים שבשמים, כי אם האדם היהודי, העברי הנאמן, לוחם החרות נחשון בן עמינדב. הוא ראה את העם במבוכתו ואת משה מתפלל, קם וקפץ אל הים, או אז הופעל רוח קדים והופעל מטה אלוהים. הופעלו כוחות ארץ ושמיים והים נבקע לעבור בו גאולים. וכי לא זה ממש שהתרחש גם בקריעת הים האדום שבימינו? חוטפי המטוס הסובייטי ושרנסקי ואידה נודל ויוסף מנדלביץ, כל חלוצי הפריצה מכבלי קג"ב, כל אלה שקפצו להבקיע את הים האדום - האם אין הם כצאצאים ישירים של נחשון בן עמינדב, של כל הנחשונים בתולדותינו?



על דעת הצרות אשר נלוו ליציאת מצרים אז ואשר נלוו ליציאת ברית-המועצות היום, על דעת סוגרים לעגל זהב ומרגלים מטיפי נסיגה מפחד תושבי הארץ, ועל דעת מלחמה ממושכת מאתיים שנה אז, מני יהושע כובש יריחו ועד דוד כובש ירושלים, על דעת העליות והירידות והנשירות והסטיות והטרוניות, אך גם על דעת הנבואה והשירה וההישגים חסרי התקדים של עצם קיומנו היוצר ועצם המעש הציוני שלא היה כדוגמתו, על דעת כל זה שלא מוסבר עליפי טבע היסטוריה בלבד, אך פשוט כעובדה: שוב גברנו על ים סוף על ים אדום ונורא.

ואנו שבים ושרים עם גואלנו הראשון: "ימין ה' עושה חיל, ימין ה' עושה חיל". רוממה.

הים האדום - זה שמו הנודע בכל הדורות ובכל הארצות ובכל המפות - הלא הוא ים סוף. מדוע רבקו בלשון ובמקורות שלנו דווקא בשם ים סוף, על שם צמח הסוף, הגדל לחופי היאור? אולי בגלל שימוש הנודע של הסוף ההוא, כחומר-הגלם הקדום ביותר לתעשיית הנייר - ולנו ישנה חולשה רבה לנייר, כידוע.

אמת, נכון, הפירמידות והמיקרשים האדירים של מצרים הקדומה נשתמרו יפה, ורק זה ההבדל: אין המצרים של היום יודעים לקרוא את הכתוב על הקירות המונומנטליים ההם וודאי לא לדבר בלשון ההיא (והם נזקקו למלומדים אירופים - צרפתים וגרמנים - שיפענחו אותם), בעוד אנחנו מדברים באותה לשון שבה נכתבו המגילות שנעשו מאותו סוף בריחלוף. ומה בכך שפרעה מרנפתח, שמלך אחרי רעמסס השני, חקק באבן את המשפט: "ישראל אבד, אין לו ורע"? חקוק באבן... גרמו כאבן" שר משה רבנו בשירת הים על פרעה ופרשיו.

זו השירה הנפלאה שאנו קוראים בה בהתרוממות נפש בשביעי של פסח, כאילו היום לנגד עינינו התרחש הדבר: סוס ורוכבו, משגר וטילו ומבחר מטוסיו טבעו בים וישראל יוצאים ביד רמה. ימינך ה' תרעץ אויב... עד יעבור עמך ה'... תביאמו ותיטעמו בהר נחלתך.



אך למה זה אמרתי על דרך שגרה: כאילו היום התרחש הדבר? האם אין הוא מתרחש ממש ולא כאילו? אנו קרובים מדי להתרחשויות ואף עמוסי דאגות ובעיות קליטה, למשל, שכמותם גם ידע דור יוצאי מצרים וידע משה המנהיג במסה ומריבה ובמרה וב-גיתנה ראש ונשובה" (בלשון ימינו: וניסוגה). אבל ממרחק הזמן ייראו ימינו אלה ממש כימי יציאת מצרים. החל בגזירות ההשמדה, המשך במכות על מצרים וגמור ביציאה ממנה, לאחר המכות, ובים האדום שנקרע.

היום אנו רואים איך מתמוטט "הבית הגדול" ("פרעה" במצרית פירושו "הבית הגדול") והוא בית עבדים, מהגדולים שהיו בהיסטוריה, והוא אדום ברגליו, בקרמליניו, בתורותיו, בשיטותיו, והוא אדום מרוב הדמים אשר שפך במישרין ובעקיפין. הוא מצטרף לשורת האימפריות האדירות, העולמיות שהמשותף לכולן: שאיפת שלטון על כל העולם ו... שנאת ישראל ושאיפה להשמידו. כך מלכות יוון, כך מלכות רומא, כך מלכות הנצרות וכך מלכות הרשע הסובייטית האדומה.

ומי שתמה על הבטלנות כביכול של חכמי בני ברק בעלי ההגדה, שהתחרו בשמחה ועליצות זה בזה על מספר המכות אשר הוכו המצרים, וגם על תחושת נקם אצל אישים כרבי עקיבא למראה המכות ההן, יכול להסיר בלי קושי את תמיהתו ולהעמיק את הבנתו והזדהותו. די לו אם יתבונן במתרחש בשנים האחרונות, והן מעטות יחסית לעוצמה ול-70 שנות קיומו של המשטר ההוא, והן מעטות מבחינת ההפתעה והתכיפות שבמכות: איזו התפוררות מהירה של אימפריה אדירה, אף לא לרגלי תבוסה צבאית, למשל, או מגיפה של טבע, כי אם כמו התפרקה מבפנים, כמו בהכרח.

למה לא ניחשוה הסוביטולוגים כולם? שמא אין סוביטולוגים כי או סובייטים או לוגים? ואף-על-פי-כן: היום כולם חכמים וכולם נבונים וכולם מסבירים כי זה היה כורח המציאות והטבע (הטבע האנושי כל כך, שלא נכנע במעמקי הנפש לביטול הדתות והרגש הלאומי) וגם רצון הרווחה. משמע, בגדר הכרח, גזירה משמיים ובלשון המקרא הקדומה מכות מצרים ששורשן גבוה ועמוק וגילויים - דם וערוב, הפגנות רחוב, שביתות כורים, צפרדע, חופש הדיבור, שחין, ליטא, לטביה, גרוזיה, מכת בכורות, גורבצ'וב וילצין ומי יודע מה עוד.

על כל פנים, גלוי היום עד מה צדקו אותם חכמי בני ברק (לא מסוג המאובנים של ימינו), שלא הסתפקו בעשר המכות הראשונות כי הוסיפו וראו שהיו הרבה יותר מעשר, כשם שאנו רואים זאת היום לנגד עינינו עם שלבי ההתפרקות הסובייטית החל מחומת ברלין דרך מדינות בלטיות ופולין והונגריה ומחר גם אוקראינה ורוסיה עצמה. עשר מכות? ושמה באמת מאתיים וחמישים מכות? פי כמה וכמה מגודלה של מצרים הוא גודלה של ברית-המועצות ופי כמה וכמה מהקורבנות המצריים הם מיליוני הקורבנות בארץ העברות, הקטורגה וסיביר.